

An analysis of Vocational Maturity Levels of Anatolian and General High School Students in Terms of Some Variables *

Mustafa KUTLU

Inonu University, Faculty of Education

This study intends to analyze the vocational maturity levels of the Anatolian and General high schools students considering different variables. The aim of the study is to examine whether there is a difference between the vocational maturity levels of the Anatolian and General High school students and to analyze their vocational maturity levels according to different variables. The vocational maturity levels of the students have been examined in terms of some variables including grade, age, perceived achievement level, provision of vocational guidance services, socio-economic levels. The participants of the research are 995 high school students attending 13 high schools (six Anatolian high schools and seven General high schools) in Malatya city center during 2006-2007 school year. 337 of the participants are from Anatolian high schools (157 girls, 180 boys) and 658 are from General high schools (397 girls and 261 boys). "Vocational Maturity Scale" developed by Kuzgun and Bacanlı (2005) was used as the medium of this research to measure the vocational maturity levels of the students. Personal information about the students was collected using "Students Personal Information Form". The data were analyzed with Independent-Samples t-Test, One-Way ANOVA, and Tukey Test using SPSS software program. In testing the significance of the differences between means, significance was calculated as $p < .05$ in all the analyses. As a result of the study no significant difference was obtained between the vocational maturity levels of the students in Anatolian high schools and General high schools, while a significant difference was found between students according to provision of vocational guidance, socio-economic level, their perceived achievement levels, ages and grades.

Keywords: Vocational Maturity, Anatolian, General, High Schools Students

SUMMARY

All people think about which vocation s/he would choose and set up some plans about the future since it was all pre-school. Choosing of profession at the future and holding it plays an important role in her/his life. Initially, the job choice is completely emotional and imaginary; with increasing of age it grounds to conduct more realistic. Vocational maturity of the individual gives information about which profession s/he can do better during the critical years her/his. Vocational maturity is the ability to make rational and realistic career choice of the individual in its proper, necessary knowledge,

---

* This article is based on the oral paper presented at the 9th National Counseling and Guidance Congress held by Dokuz Eylül University and Turkish Psychological Counseling and Guidance Association on October 17-19, 2007 İzmir, Turkey.

skills and gain professional development tasks and can yield the age-appropriate decisions (King, 1989; Levinson et al., 1998; Savickas, 1984).

With the increasingly rapid technological changes and developments, developing and changing in the world brings about economic change. This change and development leads to emerging of many new professions and vanishing of the existing professions. Therefore, to choose a healthy profession which is appropriate to their individual interests, skills, success and professional values is important in this environment. In order to provide this, individual must reach the level of vocational maturity. Result of these changes, long before obtaining professional individual must enter the processes of aware of interests and talents to step in the business world.

High-school period for young people is the period of exploring their potential, finding the appropriate occupation and the decision making. Chosen vocation and receiving education profession by young people in high school also plays a critical role in the determination of how s/he will take a life, in which atmosphere and with whom s/he would be and communicate. Vocational maturity level depends on young people's gaining of professional development tasks at their career choice and development. At students' acquiring professional development tasks, school counselors can play an active role in the development of vocational maturity of young people by making various vocational guidance activities, programs and practices according to their needs.

Crites (1965, 1971) suggests that vocational maturity consists of two fields as cognitive and affective. Affective domain emphasis that the importance of the attitude at the vocational maturity of the decision-making direction and cognitive domain emphasis that the importance of the abilities (as cited in Powell and Luzzo, 1998). Crites and Savickas (1995) stated at their hypothesis that at the stage of decision making process of the individuals with a high degree of vocational maturity, they chose the profession to their satisfaction because of the high levels of awareness. Therefore, that individuals make appropriate career choices in future (McLaughlin, 2003). Especially taking into consideration of professional pursuits and concerns of the talented students and guiding them the basis of their capabilities is very important. Students whose capabilities are marked show significantly more pronounced efforts to obtain professional knowledge (Wu, 2000). According to Super (1957), the choice of profession has an important role in the formation of self-perception. Choice of occupation is an important factor to be successful in all phases of her/his life. Super (1957) states that vocational maturity can be studied in five stages: compliance and choice of profession, information and planning, the formation of job choice, crystallization of orientations, familiar with occupational choice. These stages shows that choice of occupation covers the period of high school, they stresses that it can be effective in individual's entire life.

In our country, high school students succeeded in 1st year have to choose an area/ professional field and lessons, and students have to choose they want to enter a profession or the higher education program preparing that profession at the 3rd year of high school. However, as mentioned above, first and foremost to fulfill the expected professional behavior young people need to reach the expected level of vocational maturity in period of they are in. In this case, to determine the levels of vocational maturity which will be effective the choosing of high school students' field / profession,

course occupation or choosing higher education programs will serve as the first step of occupational guidance and counseling services.

In this study, level of vocational maturity is whether differentiating according to several variables of students attending public and Anatolian high schools are studied.

Purpose of the Study

In this study, level of vocational maturity is whether differentiating according to several variables of students attending public and Anatolian high schools are studied. Students' levels of maturity is examined in terms of variables such as, class, age, perceived level of success, career guidance service be honored, socio-economic level.

METHOD

This research is a descriptive study. Research was conducted in 13 high schools (Six Anatolian High School and Seven General High School) in Malatya, during the 2006-2007 academic years, 995 students are the participants of the research. 337 (157 female and 180 male students) of these students attend to Anatolian High Schools and 658 (397 female and 261 male) students attend Public High Schools. In this study, in order to determine the levels of vocational maturity of students "Career Maturity Scale" developed by Kuzgun and Bacanlı (2005) was used. In addition, information about students' personal qualities is obtained by "Student Personal Information Form".

FINDINGS & RESULTS

The findings from the research, there is not a significant difference between the vocational maturity levels of students attending the Anatolian high schools and public high schools. When students' levels of vocational maturity were compared according to whether they take vocational guidance service or not, vocational maturity level of the students who take vocational guidance service is significantly higher than the students who do not take. Again, according to the results of research the higher socio-economic levels of students the higher vocational maturity of them. Research also shows that when students' academic achievement levels increase levels of vocational maturity is also increase. The survey results are examined, female students' levels of vocational maturity is significantly higher than the male students' levels of vocational maturity. In the study, when the level of vocational maturity of students' compared according to their grade level, levels of vocational maturity is also increased with increasing grade level. Similarly, results of research show that there is a significant difference at students' career maturity levels according to their age. In other words, students' career maturity levels also increased with increasing their age.

CONCLUSIONS & DISCUSSIONS

If it is thought that the levels of vocational maturity of students improved with an effective vocational guidance service, psychological counselors in school must required to submit an effective and planned vocational guidance service to the students starting in preschool. In addition, development of personal characteristics of youth and also

environmental factors in which family and school conditions can be said to be effective in professional development.

Vocational maturity includes dimensions of planned vocational orientation, potentiating of occupational information and planning, consistency of vocational preferences, crystallization of characteristics and rationality at occupational preferences. Family, school management, school counselor, teachers and everyone who has been associated with student necessary to help students work in joint cooperation in order to fulfill young peoples' duties and to access the vocational maturity by maintaining professional development process in a positive manner.

Anadolu ve Genel Lise Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Mesleki Olgunluk Düzeylerinin İncelenmesi

Mustafa KUTLU

Inönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özet

Bu çalışmada Anadolu Lisesi ile Genel Lise öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre mesleki olgunluk düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın amacı; Anadolu Lisesi ile Genel Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri arasında fark olup olmadığını araştırmak ve çeşitli değişkenlere göre mesleki olgunluk düzeylerini incelemektir. Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri sınıf, yaş, algılanan başarı düzeyi, mesleki rehberlik hizmeti alınıp alınmaması, sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini; 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Malatya il merkezindeki 13 lise'ye (Altı Anadolu Lisesi ve Yedi Genel Lise) devam eden 995 öğrenci oluşturmuştur. Anadolu liselerinde toplam 337 (157 kız, 180 erkek); Genel Liselerden ise 658 öğrenci (397 kız, 261 erkek) öğrenci araştırmanın kapsamına alınmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini belirlemek amacıyla Kuzgun ve Bacanlı (2005) tarafından geliştirilen "Mesleki Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin kişisel niteliklerine ilişkin bilgiler ise "Öğrenci Kişisel Bilgi Formu" ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi amacıyla Independent-Samples t-Test, One-Way ANOVA ile Tukey Testi kullanılmıştır. Ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken tüm analizlerde hata $p < .05$ olarak alınmıştır. Bulgular; Anadolu liseleri ile genel liselere devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri açısından karşılaştırıldığında aralarında önemli fark olmadığı, ancak; öğrencilerin mesleki rehberlik alıp almamalarına, sosyo-ekonomik düzeye, algıladıkları başarı durumlarına, yaşlarına ve sınıf düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılık olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Olgunluk, Anadolu, Genel, Lise Öğrencileri.

Her insan okul öncesi yıllardan itibaren ne olacağını düşünür, geleceği hakkında bazı planlar kurar. Gelecekte seçeceği meslek ve yapacağı iş onun yaşamında önemli bir yer tutar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan meslek seçiminin yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılması gerekir (Kuzgun, 1995, s.85). Mesleki olgunluk bireyin kritik yaş sürecinde hangi mesleği daha iyi yapabileceğine ilişkin bilgi verir. Mesleki olgunluk, bireyin kendine uygun akılcı ve gerçekçi mesleki seçim yapma yeteneği, bunun için gerekli bilgi, beceri ve mesleki gelişim görevlerini kazanması ve yaşına uygun karar verebilmesidir (King,1989; Levinson ve ark., 1998; Savickas, 1984).

Hızlı teknolojik değişim ve gelişmelerle birlikte giderek gelişen ve değişen dünyada; ekonomik değişimi de beraberinde getirmektedir. Bu değişim ve gelişim birçok yeni mesleğin ortaya çıkmasına ve var olan mesleklerin de tarihe karışmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bireyin bu ortamda kendi ilgi, yetenek, başarı ve mesleki değerlerine uygun sağlıklı bir meslek seçmesi önem kazanmaktadır. Bunun sağlanması

için de bireyin mesleki olgunluk düzeyine ulaşması gerekir. Bu değişimler sonucunda kişi meslek edinmeden çok önce iş dünyasına adım atacak ilgi ve yeteneklerinin farkında olmasını sağlayan süreçlere girmelidir.

Gençler için lise dönemi kendi potansiyellerini keşfetme ve kendilerine uygun mesleği bulma ve karar verme dönemidir. Gençin lise döneminde seçip eğitimini alacağı meslek, aynı zamanda onun nasıl bir yaşam süreceğini, nasıl bir ortamda ve kimlerle birlikte olacağını ve iletişim kuracağını da belirlemesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Mesleki olgunluk düzeyi gençin meslek seçimi ve gelişiminde mesleki gelişim görevlerini kazanmalarına bağlıdır. Öğrencilerin mesleki gelişim görevlerini kazanmalarında ihtiyaçlara uygun şekilde psikolojik danışmanlar çeşitli mesleki rehberlik etkinlikleri, programları ve uygulamaları yaparak gençlerin mesleki olgunluk düzeylerini geliştirmede etkin rol oynayabilirler.

Kuzgun (2003), meslek ve iş seçenekleri hakkında bireyleri bilgilendirmeye, ölçülen yetenek ile ilgileri hakkındaki bulguları bireye iletmeye kısaca bilgi verme hizmetlerini mesleki rehberlik olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin ilgi, yetenek, değer, tutum, beklenti ve kişilik özelliklerine uygun meslek seçmelerine yardımcı olmak mesleki rehberliğin temel amacıdır. Öğrencilerin çoğu temel eğitim ya da orta öğretimi bitirip meslek seçme konusunda kesin bir karar verme durumunda kaldıkları zaman şaşkınlığa düşmekte ve çoğu kez bütün hayatlarını geçirecekleri uğraşı alanlarının seçimini tesadüfe bırakmaktadırlar. Öğrencilerin gerçekçi olmayan seçimler yapmalarına etki eden önemli faktörlerden biri, onların çalışma dünyasından haberdar olmayışlarıdır (Kuzgun,1995, s.85).

Öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna gitmeden önce bilgilendirilmeleri öğrencilerin seçimlerini ilgi yetenek ve beklentileriyle paralel kılmakta ve öğrencileri meslek seçimi için hazır kılmaktadır. Öğretmenler ve eğitim danışmanları öğrenciye ilişkin gözlemleri öğrenci velileriyle de paylaşarak öğrencinin cesaretlenmesine ve ailenin beklentilerini gerçekçi bir seviyeye ulaştırmaya çalışmalıdır. Kariyer geliştirme ve danışma servisi okullarda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerin belirlemede ve bu alana ilişkin bir üst eğitim kurumuna yönlendirmekle sorumludurlar (Peterson, Long ve Billups, 1999, s.34-35). Bu yardım aşamasında kararsızlık yaşayan öğrencileri tespit ederek bu öğrencilerin kararsızlıkla başa çıkmalarına yardımcı olmak hem mutlu bir nesil yetiştirmek hem de iş verimi açısından önemlidir. Bu nedenle eğitimde yürütülen mesleki rehberlik hizmetlerinin öğrencilere kendi özelliklerine uygun mesleki karar vermelerine yardımcı olmaktır (Çakır, 2004, s.2).

Gençler bu dönemde kendi deneyimlerini, çevreye bakışlarını ve diğer kaynakları formüle ederek kariyer düşüncelerini belirler (Wauskirch, 1991). Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini etkileyen birçok etmen bulunmaktadır. Zekâ ile mesleki olgunluk arasında yüksek bir ilişki bulunması doğaldır. Her şeyden önce zeki öğrencilerin hedeflerine erişmede güçlükleri olmayacağı için kendilerini ve seçeneklerini araştırma konusunda savunucu olmalarına gerek kalmayacaktır. Zeki öğrencilerin meslek seçimi konusunda yaşayacakları güçlük birden fazla üstün yetenek alanlarından birine dayalı tek bir mesleğe karar verme konusunda olacaktır (Kuzgun, 2003, s.91). Özellikle yetenekli öğrencilerin meslek arayışları ve kaygılarını dikkate alıp bu öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri çok önemlidir. Yetenekleri belirgin öğrenciler mesleki bilgi edinme çabalarını daha belirgin göstermektedirler (Wu, 2000).

Crites'e göre (1965, 1971) mesleki olgunluğu bilişsel ve duyuşsal olarak iki alandan oluştuğunu ileri sürmektedir. Duyuşsal alan mesleki olgunluğun karar verme yönünde tutumları, bilişsel alanda yeteneklerin önemini vurgular (akt. Powell ve Luzzo, 1998, s.145). Crites ve Savickas (1995) hipotezlerinde yüksek derece mesleki olgunluğa sahip bireylerin karar verme sürecinde farkındalık seviyeleri yüksek olduğundan kendilerini tatmin eden meslekleri seçtiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla söz konusu bireyler gelecekteki uygun meslek seçimleri yapmaktadırlar (McLaughlin, 2003). Super (1957)'e göre, meslek seçiminin benlik algısının oluşumunda önemli yer tuttuğunu ileri sürmektedir. Bireyin meslek seçimi onun hayatının tüm aşamalarında başarılı olmasını sağlayacak önemli bir etkidir. Super (1957), mesleki olgunluğu beş aşamada incelenebileceğini belirtmektedir. Bu aşamalar; uyum ve meslek seçimi, bilgilendirme ve planlama, meslek seçiminin oluşumu, yönelimlerin belirginleşmesi, mesleki tercihte bilgi sahibi olmadır. Bu aşamalar meslek seçiminin lise dönemini kapsadığını göstermekte, bireyin tüm hayatında etkili olabileceğini vurgulamaktadır.

Meslek gelişimi hayat boyu süren fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimi de içine alan bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Seligman, 1980). Mesleki gelişim ve mesleki gelişim görevleri kavramları doğal olarak "mesleki olgunluk" kavramını ortaya çıkarmıştır. Super (1957)'e göre, mesleki olgunluk, mesleki gelişim derecesinin bir göstergesi olup bireyin çocuklukta fantazi seçim yapma evresinden başlayarak, emekli olup çalışma yaşamından ayrılma kararına kadar süren mesleki gelişim sürecinde ulaşılan yerdir. Mesleki olgunluk kazanmak ise, her bir mesleki gelişim basamağında tipik ve gerekli problem çözme yaşantıları (mesleki gelişim görevleri) ile karşılaşmak, bir sonraki basamakta karşılaşılabilecek güçlüklerle baş edebilmek için gerekli olan temel becerileri edinmek demektir. Birey, belli bir evrede mesleki gelişim görevleriyle başa çıkmada başarılı olduğu ölçüde mesleki olgunluk kazanmış sayılır (Kuzgun ve Bacanlı, 2005, s.1).

Ülkemizde lise öğreniminin 1. sınıfını başaran öğrencilerin bir alan/meslek alanını, dersleri seçmeleri, lise 3. sınıfta ise girmek istedikleri mesleği veya o mesleğe hazırlayan yüksek öğretim programlarını seçmeleri gerekmektedir. Ancak, gençlerin kendilerinden beklenen bu mesleki davranışları yerine getirebilmeleri için, yukarıda da belirtildiği gibi her şeyden önce içinde buldukları dönemde kendilerinden beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşmaları gerekmektedir. Bu durumda lise öğrencilerinin alan/meslek alanı, ders, meslek veya yükseköğretim programlarını seçmelerinde etkili olacak mesleki olgunluk düzeylerini saptamak, onlara götürülecek meslek rehberliği ve danışmanlığı hizmetlerinin ilk basamağı olma niteliği taşıyacaktır.

Bu çalışmada genel ve Anadolu liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre bir farklılık gösterip göstermediği incelenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırma, Anadolu ve genel liselere devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmeye çalışıldığı betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın örneklemini; 2006-2007 eğitim-öğretim yılında Malatya il merkezindeki 13 lise'ye (Altı Anadolu Lisesi ve Yedi Genel Lise) devam eden 995 öğrenci oluşturmuştur. Anadolu liselerinde toplam 337 (157 kız, 180 erkek öğrenci); Genel Liselerden ise 658 öğrenci (397 kız, 261 erkek öğrenci) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini belirlemek amacıyla Kuzgun ve Bacanlı (2005) tarafından geliştirilen “Mesleki Olgunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin kişisel niteliklerine ilişkin bilgiler ise “Öğrenci Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi amacıyla “Independent-Samples t-Test”, “One-Way ANOVA” ile “Tukey Testi” kullanılmıştır. Ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken tüm analizlerde hata $p < .05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlamasına yer verilmiştir.

Öğrencilerinin Okul Türüne Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise öğrencilerinin okul türüne göre sayısal dağılımı ile mesleki olgunluk düzeyi puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve *t* testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Okul Türüne Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Okul Türü	n	x	ss	sd	t	Sonuç
Anadolu Lisesi	337	143,28	17,7	993	1.41	$p > .05$
Genel Lise	658	144,95	17,56			

Tablo 1’de görüldüğü gibi Anadolu Lisesi Öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri puanları 143,28 iken, Genel Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri puanları ise 144,95 tir. İki grubun ortalamaları *t* testi ile karşılaştırıldığında genel lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyi puan ortalamaları Anadolu lisesi

öğrencilerinkinden daha yüksek olmasına rağmen aralarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Öğrencilerinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmeti (Mesleki Rehberlik) Alıp Almamasına Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise öğrencilerinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmeti (mesleki rehberlik) alıp almamasına göre sayısal dağılımı ile mesleki olgunluk düzeyi puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t - Testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmeti (Mesleki Rehberlik) Alıp Almamasına Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t - testi Sonuçları

PDR Hizmeti	n	x	ss	sd	t	Sonuç
Aldım	394	147,49	17,44	993	4.54	p<.05
Almadım	601	142,35	17,45			

Tablo 2’de görüldüğü mesleki rehberlik hizmeti alan öğrencilerinin puan ortalaması 147,49 iken, rehberlik hizmeti almayan öğrencilerin puan ortalaması ise 142,35 puandır. İki grubun ortalamaları t testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasında farkın olduğu saptanmıştır. Bu sonuç mesleki rehberlik hizmeti alan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin mesleki rehberlik hizmeti almayan öğrencilerden yüksek olduğu, meslek seçimi konusunda bilgi edinmenin öğrencilerin seçimlerini belirginleştirdiğini göstermektedir.

Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise öğrencilerinin cinsiyete göre sayısal dağılımı ile mesleki olgunluk düzeyi puanlarının ortalamaları, standart sapmaları ve t testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	x	ss	sd	t	Sonuç
Kız	554	145,37	17,36	993	1.96	p<.05
Erkek	441	143,16	17,87			

Tablo 3'te görüldüğü gibi kız öğrencilerinin puan ortalamaları 145,37 iken, erkek öğrencilerin puan ortalamaları ise 143,16 olarak belirlenmiştir. İki grubun ortalamaları *t* testi ile karşılaştırıldığında, ortalamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinden yüksek çıkmıştır.

Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise öğrencilerinin eğitim gördükleri sınıf düzeylerine göre sayısal dağılımı ile mesleki olgunluk düzeyi puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4'de, Varyans Analizi Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Eğitim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sınıf Düzeyleri	n	x	ss
Lise-1	352	142,63	16,74
Lise-2	333	143,98	17,99
Lise-3	310	146,81	17,96

Tablo 4'te görüldüğü öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeyi puanlarında artış gözlenmektedir. Öğrencilerin sınıf seviyelerinin yükselmesi, öğrencilerin kendilerine uygun meslek arayışını hızlandırmakta ve belirginleştirmektedir.

Tablo 5
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	Sonuç
Gruplararası	2	2960,99	1480,496	4,80	p<.05
Gruplarıçi	992	305669,93	308,135		
Toplam	994	308630,92			

Tablo 5'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, uygulanan varyans analizi sonucu öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde sınıf düzeylerinin önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeyleri yükseldikçe mesleki olgunluk düzeyleri yükselmekte meslek seçimi ve kararı konusunda belirginlik kazanmaktadır. Varyans sonrası hangi gruplar arasında fark olup olmadığı *t* testi ile değerlendirildiğinde Lise -1 ile Lise- 3 sınıfları arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p<.05).

Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları Tablo 6’de, Varyans Analizi Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 6
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Sosyo-Ekonomik Düzey	n	x	Ss
Yüksek	99	146,32	19,79
Orta	833	144,44	17,25
Zayıf	63	140,39	18,52

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri yükseldikçe mesleki olgunluk düzeyleri yükselmektedir. Öğrencilerin ekonomik koşulları eğitim olanaklarına ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.

Tablo 7
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	Sonuç
Gruplararası	2	1253,29	626,645	2,00	p<.05
Gruplarıçi	992	305669,93	309,856		
Toplam	994	308630,92			

Tablo 7’nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, uygulanan varyans analizi sonucu öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde sosyo-ekonomik düzeylerinin etkisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeyleri yükselmektedir. Varyans sonrası hangi gruplar arasındaki farkın kaynağı Tukey testi ile değerlendirildiğinde sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek mesleki olgunluk düzeyine sahip olduğu görülmektedir (p<.05). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve orta düzeyde olan öğrenciler ve sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ve orta düzeyde olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür.

Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları Tablo 8’de, Varyans Analizi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş	n	x	Ss
14	145	137,09	16,33
15	343	142,41	16,84
16	308	146,21	17,57
17	199	150,39	17,59

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin yaşları arttıkça mesleki olgunluk düzeyi puan ortalamalarının da arttığı görülmektedir.

Tablo 9
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	Sonuç
Gruplararası	3	17032,040	5677,347	19,294	p<.001
Gruplarıçi	991	291598,88	294,247		
Toplam	994	308630,92			

Tablo 9’ da görüldüğü üzere uygulanan varyans analizi sonucu yaşa göre öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Varyans sonrası hangi gruplar arasında fark olduğu Tukey testi ile değerlendirildiğinde; yaş arttıkça öğrencilerin olgunluk düzeylerinin de yükseldiği, 14 yaşındaki öğrenciler ile 15, 16 ve 17 yaşındakiler, 15 yaşındaki öğrenciler ile 16 ve 17 yaşındakiler ve 16 yaşındaki öğrenciler ile 17 yaşındakiler arasında mesleki olgunluk düzeyi bakımından yaşı yüksek olanlar lehine anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerinin Algıladıkları Başarı Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyleri

Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Başarı Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları Tablo 10’da, Varyans Analizi Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 10
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Başarı Düzeylerine Göre Sayısal Dağılımı ile Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Başarı Düzeyleri	n	x	Ss
İyi	110	149,13	21,49
Orta	802	144,61	16,59
Zayıf	83	135,90	18,84

Tablo 10'da görüldüğü öğrencilerin algıladıkları başarı düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeyi puanlarında artış gözlenmektedir. Kendilerini başarılı gören öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin de buna göre arttığı ve öğrencilerin kendilerine uygun meslek arayışını hızlandırmakta ve belirginleştirmektedir.

Tablo 11
Anadolu Lisesi ve Genel Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Başarı Düzeylerine Göre Mesleki Olgunluk Düzeyi Puanlarına İlişkin Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	Sd	KT	KO	F	Sonuç
Gruplararası	2	8497,488	4248,744	14,04	p<.05
Gruplarıçi	992	300133,43	302,554		
Toplam	994	308630,92			

Tablo 11'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, uygulanan varyans analizi sonucu öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde algıladıkları başarı düzeylerinin önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin algıladıkları başarı düzeyleri yükseldikçe mesleki olgunluk düzeyleri yükselmekte meslek seçimi ve kararı konusunda belirginlik kazanmaktadır. Varyans analizi sonrası hangi gruplar arasında fark olduğu Tukey testi ile değerlendirildiğinde; başarı düzeylerini iyi algılayan öğrencilerinin orta ve zayıf algılayanlardan; başarı düzeylerini orta algılayan öğrencilerin ise zayıf olarak algılayanlardan daha yüksek mesleki olgunluk düzeyine sahip olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bulgular; Anadolu liseleri ile genel liselere devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri açısından karşılaştırıldığında aralarında önemli fark olmadığı saptanmıştır. Benzer konuda yapılan çalışmalara bakıldığında; araştırmanın bu bulgusunu destekleyen araştırmalar vardır. Zeren (1999) yaptığı çalışmada lise türüne göre öğrencilerin mesleki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını saptamıştır. Bu bulgu araştırmanın bulgusunu doğrular niteliktedir. Aksine; lise türüne göre öğrencilerin mesleki olgunluk puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu saptayan araştırmalar da vardır (Akbiyık,1996; Bal,1998; Gülbahçe, 2007; Ürün,2010; Orhan, 2011). Anadolu liseleri ile genel liselere devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri açısından karşılaştırıldığında aralarında önemli fark olmaması; öğrencilerin mesleki gelişim konusunda benzer ortamlarda benzer hizmet ve olanaklardan yararlanmasına bağlanabilir. Gerek Anadolu ve gerekse de genel liselerde verilen mesleki rehberlik hizmetlerinin benzer etkinliklerden oluşması neden olabilir.

Araştırmada, öğrencilerin mesleki rehberlik alıp almamalarına göre karşılaştırıldığında; mesleki rehberlik hizmeti alan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin mesleki rehberlik hizmeti almayan öğrencilerden önemli düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Meslek seçimi konusunda bilgi edinmenin öğrencilerin seçimlerini belirginleştirdiğini göstermektedir. Çoban (2005) ve Zeren (1999) yaptıkları çalışmalarda; okul psikolojik danışmanlarından mesleki rehberlik ve meslek seçimi için bilgi alıp almama durumlarına göre öğrencilerin mesleki olgunluklarında okul psikolojik

danışmanlarından bilgi alanların lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunduğunu saptamıştır. Hamamcı ve Hamurlu (2005) yaptıkları araştırmada, okulun psikolojik danışmanından mesleki rehberlik alan öğrencilerin Mesleki Karar Envanteri'nden elde ettikleri ortalamaları ise böyle bir yardım almayan öğrencilerden anlamlı şekilde daha düşük olduğunu saptamıştır. İşgör ve Sezer (2008) ortaöğretim dokuzuncu ve onuncu sınıfta okuyan öğrencilerin mesleki olgunluğunu arttırmaya yönelik hazırlanan sınıf-içi rehberlik etkinliklerin, öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri üzerinde olumlu etkisinin olduğunu saptamıştır. Ayrıca araştırmacılar; mesleki rehberliğin ve meslek danışmanlığının meslek seçiminde kararların alındığı bu kritik dönemlerde önemini vurgulamaktadırlar (Kağnıcı, 1999; Kuzgun, 2003). Peterson, Long ve Billups'in (1999) yaptığı araştırmada okulda öğrencilere yönelik eğitim danışmanlığının öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerine ve bu doğrultuda bir üst eğitim kurumlarını tercih ettiklerini vurgulamıştır. Ayrıca Bacanlı (1995) yaptığı araştırmada mesleki grup rehberliğinin, Usluer (1996) ise meslek inceleme yaşantısının öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyini arttırdığını saptamışlardır.

Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri yükseldikçe mesleki olgunluk düzeylerinin yükseldiği saptanmıştır. Herr ve Enderlein (1976) mesleki olgunluğun, bireyin sosyo-ekonomik farklılığı, seçtiği eğitim programı ve meslek seçimi hakkındaki genel bilgisi ile yakından ilişkili olduğunu saptamıştır. King (1989) mesleki olgunluğun ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Bir diğer araştırmada ise; Yayla ve Bacanlı (2011) öğrencilerin kariyer gelişimi düzeyleri üzerinde algılanan sosyo-ekonomik düzeyin anlamlı bir etkisinin olduğunu, algılanan sosyo ekonomik düzey yükseldikçe kariyer gelişimi düzeyinin de yükseldiğini saptamışlardır. Yazar (1997) ve Çakar (1997) yaptıkları araştırmalarda; sosyo ekonomik düzeyi yüksek lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin düşük olanlarından daha yüksek olduğunu, ayrıca; Sürücü (2005) ve Çakar (1997) araştırmaları da araştırmanın bu bulgusunu destekler niteliktedir. Ayrıca; yapılan benzer araştırmalarda öğrencilerinin sosyo-ekonomik düzeyi ile öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını saptayan ve mesleki olgunluk ile sosyo ekonomik düzey arasında bir ilişki olmadığını saptayan araştırmalara da rastlanmaktadır (Akbalık, 1991; Zeren,1999; Sekmenli, 2000; Flouri ve Buchanan, 2002; Şahin, 2007). Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri yükseldikçe mesleki olgunluk düzeylerinin yükselmesi; öğrencilerin içinde buldukları sosyo-ekonomik koşulların, zengin uyarcı çevrenin, eğitim olanaklarına ulaşmayı kolaylaştırmakta ve öğrencilerin genel gelişim düzeylerinin yanı sıra mesleki gelişimi ve dolayısıyla da mesleki olgunluk düzeylerinin yükselmelerine olumlu katkılarına bağlanabilir.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin başarı düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeylerinde de artış olduğu saptanmıştır. Alan yazınına bakıldığında algılanan akademik başarı ile mesleki olgunluk arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koyan araştırmaların (Acısu, 2002; Akbıyık, 1996; Bal, 1998; Çoban, 2005; Luzzo,1993; Sahraç, 2000; Sekmenli, 2000) yanı sıra anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan araştırmalar (Powell ve Luzzo,1998; Sürücü, 2005) da mevcuttur. Kuzgun (2005) yaptığı araştırmanın da desteklediği gibi öğrencilerin başarı düzeyleri arttıkça mesleki olgunluk düzeyleri arttığı görülmüştür. Yayla ve Bacanlı (2011) yaptıkları çalışmada; algılanan akademik başarı düzeyleri yükseldikçe kariyer gelişimi düzeylerinin de yükseldiğini saptamışlardır. Öğrencilerin kendilerini başarılı hissettikçe

ve başarılı oldukça bu başarıları mesleki gelişim durumunu da olumlu yönde etkilemiş olabileceği düşünülebilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde; kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri erkek öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Araştırmanın bu sonucunu destekleyen araştırmalar; Çakar (1997), Busacca ve Taber (2002), Oğuz (2008), Saya, Kazak ve Doğan (2009) ve Ürün (2010) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleki olgunluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu, kız öğrencilerin mesleki bilgi toplama ve plan yapma davranışlarını erkeklere göre daha fazla gösterdiklerini saptamışlardır. Akbalık (1991) ortaokul üçüncü sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre mesleki olgunluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu sonuçların aksine; Çoban (2005), Akbıyık (1996) ve Zeren(1999) yaptıkları araştırmalarda mesleki olgunluğun cinsiyete göre bir farklılık göstermediğini, Luzzo (1993) yine üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, cinsiyet faktörünün mesleki olgunluğun anlamlı bir yordayıcısı olmadığını ve Kağnıcı (1999) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ise erkek ve kız öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamışlardır.

Araştırmada, öğrencilerin sınıf düzeylerine göre mesleki olgunluk düzeyi karşılaştırıldığında; sınıf düzeyi arttıkça mesleki olgunluk düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Bu konuda araştırmalarda sınıf düzeyine göre; üst sınıftaki öğrencilerinin alt sınıflarda okuyan öğrencilere göre mesleki olgunluk düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptayan araştırmalara rastlanmaktadır (Achebe, 1982; Acısu, 2002; Fouad, 1988; Luzzo, 1993; Sahraç, 2000). Kağnıcı (1999) üniversite hazırlık sınıfı öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin %73.1'lik grubunun mesleklerini seçerken gerekli mesleki tutum ve davranış içerisinde olmadıklarını yani mesleki olgunluk düzeyine ulaşamadıklarını bulmuştur. Super, (1957) doğru ve akılcı meslek seçimi yapabilmek için mesleki olgunluğun kazanılması gerektiğini, King (1989) ise bireyin gerçekçi ve uygun meslek seçme yeteneği kazanması için mesleki olgunluğa ulaşmasının önemine vurgu yapmaktadır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında; buldukları yaşlara göre öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Kuzgun (2005) yaptığı araştırma araştırmada elde edilen sonucu desteklemektedir. Kuzgun (2005) öğrencilerin yaş düzeyleri arttıkça mesleki kararlılıkları ve olgunluk düzeylerinin yükseldiğini belirtmekte ve araştırma sonucunu desteklemektedir. Yine; Hamamcı ve Hamurlu (2005) yaptıkları araştırmada öğrencilerin yaş düzeyleri yükseldikçe mesleki kararsızlık düzeylerinin de azaldığını saptamışlardır. Bu konuda yapılan araştırmalar bu araştırma bulguları ile benzerlik taşımaktadır (Flouri ve Buchanan, 2002; Guerra ve Reieker, 1999; King, 1989; Kinner, Brigman ve Noble, 1990; Luzzo, 1993; Patton ve Creed, 2001, 2003). Bu araştırmaların aksine; yapılan bazı araştırmalarda da öğrencilerin yaşa göre mesleki olgunluk düzeylerinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır (Çakar, 1997; Çoban, 2005; Kağnıcı,1999; Luzzo,1993; Powell ve Luzzo,1998; Saya, Kazak ve Doğan, 2009; Sayın,2001). Öğrencilerin sınıf ve yaş düzeyi yükseldikçe, meslek seçimi ve tercihi üzerinde daha fazla kafa yormakta ve düşünmekte, tercih ve seçimlerini netleştirmekte, mesleki açıdan olgunlaşmakta ve daha kararlı hale gelebilmektedirler.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıda bazı öneriler verilmiştir:

Öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin verilecek etkili bir mesleki rehberlik hizmetiyle arttırılacağı düşünülürse okullardaki psikolojik danışmanların okulöncesinden başlayarak etkili ve planlı bir mesleki rehberlik hizmeti sunmaları gerekmektedir.

Ayrıca, gencin kişisel özelliklerinin geliştirilmesi ve çevresel etkenler olan aile ve okul koşullarının da mesleki gelişim açısından etkili olduğu söylenebilir.

Mesleki olgunluk; meslek seçimine planlı yöneliş, mesleki bilgilerin belirginleşmesi ve planlama yapma, meslek tercihlerinin tutarlılığı, özelliklerin billurlaşması ve meslek tercihlerinde akılcılık boyutlarını kapsar. Gencin mesleki gelişim görevlerini yerine getirebilmesi ve meslek gelişim sürecini olumlu bir şekilde sürdürerek mesleki olgunluğa erişebilmesi için; ailenin, okul yönetiminin, okul psikolojik danışmanının, öğretmenlerin ve öğrenciyle ilişkili olan herkesin ortak işbirliği içerisinde çalışarak öğrenciye yardım etmesi gereklidir.

KAYNAKLAR/REFERENCES

- Achebe, C.(1982). Assessing the vocational maturity of students in East Central State of Nigeria. *Journal of Vocational Behaviour*. XX(2),153-161.
- Acısu, S. (2002). *Korunma altında olan lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Akbalık, Y. (1991). Ortaokul III. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbıyık, G.(1996). *Meslek Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bacanlı, F. (1995). *Mesleki grup rehberliğinin lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bal, N. P. (1998). *Ergenlik Döneminde Mesleki Karar Verme Olgunluğunun İncelenmesi ve Mesleki Karar Verme Eğitim Programının Etkisinin Arastırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Barut, Y., Odacı, H.(2002). Fen Lisesi ile Genel Lise Öğrencilerinin Mesleki Yönelimlerinin Karşılaştırılması, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 38-45.
- Busacca L. A. ve Taber, B. J. (2002) The career maturity inventory-revised: a preliminary psychometric investigation, *Journal of Career Assessment*. 10, 441–455.
- Crites, J. O., ve Savickas, M. L. (1995). *Career Maturity Inventory: Revised Form. Source book*. Clayton, New York: Careerware.
- Çakar, M. (1997). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Denetim Odağı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakır, M. A.(2004) Mesleki Karar Envanterinin Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 2.

- Çoban, A.(2005). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yordayıcı Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi.*İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 6 (10), 39-54.
- Deniz, S.(2001). Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 6, 146-147.
- Guerra, A. L. ve Rieker, J. M.(1999). Prediction Career Indecision in College Students: The Role of Identity Formation and Parental Relationships Factors, *Career Development Quarterly*, 47, 256-266
- Gülbahçe, A.(2007). Mesleki Olgunluk Düzeyleri Farklı Olan Öğrencilerden Sosyal Karşılaştırma Ve Benlik İmgelerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Flouri, E. ve Buchanan, A. (2002). The Role of Work-Related Skills and Career Role Models In Adolescent Career Maturity. *The Career Development Quarterly*, 51, 36,43.
- Fouad, A.N.(1988). The construct of career maturity in the United States and Israel.*Journal of Vocational Behaviour*.XXXII, 49-50.
- Herr, E. L., Enderlein, T. E. (1976). Vocational Maturity: The Effects of School, Grade, Curriculum and Sex. *Journal of Vocational Behavior*, 8,227-238.
- Hamamcı, Z. , Hamurlu M. K.(2005). Anne Babaların Meslek Gelişimine Yardımcı Olmaya Yönelik Tutumları ve Bilgi Düzeylerinin Çocuklarının Meslek Kararsızlıkları İle ilişkisi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), 57.
- İşgör,İ.Y., Sezer,F.(2008). Mesleki Olgunluk Anlayışı Kazandırmaya Yönelik Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri Program Denemesi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 239-252.
- Kağnıcı, D. Y. (1999). *Vocational Maturity of METU Preparatory School Students*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kepçeoğlu, M.(1995). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Özerler Matbaası.
- King, S. (1989). Sex Differences in a Causal Model of Career Maturity. *Journal of Counseling and Development*, 68, 208–215.
- Kinner, R. T., Brigman, S. L., ve Noble, F. C. (1990). Career Indecision and Family Enmeshment, *Journal of Counseling and Development*, 68, 309-313
- Kuzgun, Y. (1995). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığın Giriş*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kuzgun, Y. (2005). *Karar Stratejileri Ölçeği*. Kuzgun, Y. ve Bacanlı, F. (Editörler), Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programları Dizisi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Kuzgun, Y. ve Bacanlı F. (2005). Lise Öğrencileri İçin Mesleki Olgunluk El Kitabı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Levinson, E. M., Ohler, D. L., Caswell, S. Ve Kiewra, K. (1998). Six Approaches to the Assessment of Career Maturity. *Journal of Counseling & Development*. 76 (4), 475–482.
- Luzzo, D. A. (1993). Predicting the Career Maturity of Undergraduates: A Comparison of Personal, Educational and psychological factors.*Journal of Counseling and Development*. 34, 271-275.
- Mclaughlin, S.(2003). *The Relationship Between race,Disabilty, Career Maturity and Self Esteem Among High School Students*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Arkansas University.

- Orhan, A. A.(2011).*Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Karar Verme Stratejileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Oğuz, O.(2008). *Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Özel Ari Lisesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Patton, W. ve Creed, P. (2001). Development Issues In Career Maturity and Career Decision Status. *The Career Development Quarterly*, 49, 336–351.
- Patton, W. ve diğerleri.(2002). Career Maturity and Well Being as Determinants of Occupational Status of Recent Scholl Leavers: A Brief Report of an Australian Study. *Journal of Adolensent Research*, 4, 425-435
- Patton, W. ve Creed, P. (2003). Predicting Two Components of Career Maturity in School Based Adolescents. *Journal of Career Development*, 29 (4), 277–290.
- Powell, D. F. ve Luzzo, D. A. (1998). Evaluating factors associated with the career maturity of high school students. *The Career Development Quarterly*,47(2), 145-158.
- Peterson, G.W., Long, K.L., ve Billups, A..(1999). The Effect of Three Career Interventions on Educational Choices of Eighth Grade Stuent. *Professional School Counseling*, 3(1), 34-42.
- Sahraç, Ü. (2000). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin denetim odaklarına göre bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ankara.
- Savickas, M. L. (1984). Career Maturity: The Construct and its Measurement.*Vocational Guidance Quarterly*. 32, 222–231.
- Savickas, M. L., Briddick,W. C. ve Watkins,C. E. (2002). The Relation of Career maturity to Personality Type and Social Adjustment. *Journal of Career Assessment*,10(1), 24-41.
- Saya, P., Kazak, M., ve Doğan, T. (2009). Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyet, Yaş ve Aileden Algılanan Sosyal Destek Düzeyine Göre İncelenmesi. 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Çanakkale.
- Sayın, S. (2001). Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ve denetim odaklarının incelenmesi [Electronic version]. *Eurasian Journal of Educational Research*, 3-4.
- Sekmenli, T. (2000). *Lise 1.sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ile Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Seligman, L. (1980). *Assessment in Developmental Career Counseling*. Cranston: The Carroll Pres.
- Super, D. E. (1957). *The Psychology of Careers*, New York: Harper and Row.
- Sürücü, M. (2005). *Lise Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk ve Algıladıkları Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, A. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretimde Yönelme Yönergesinin Uygulandığı Düşük Sosyo-Ekonomik Seviyeden Gelen 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri ve Ortaöğretim Okul Türleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*,İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tauma, S. G.(1997). Career Maturity and High School Student, Yayınlanmamış Doktora Tezi, South Caroline University.
- Usluer, E. (1996). *Meslek inceleme yaşantısının mesleki olgunluğa etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Ürün, A.E.(2010). *Lise Öğrencilerinin Kendine Saygı Düzeyleri ile Mesleki Olgunlukları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Wauskirch, R. S. (1991). *A new Look at Career Maturity*. B.A. University Of California.
- Wu, W.T.(2000). Vocational interest and career maturity of male high school students talented in math and science. *Proceeding of National Science Council, ROC(D)*, 10(3),126-132.
- Yayla, A. ve Bacanlı, F.(2011). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kariyer Gelişimleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(3), 1148-1159.
- Yazar, A.R. (1997). *Genel Lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeren, Ş. G. (1999). *Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Özel Lise ve Anadolu Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İletişim/Correspondence

Doç. Dr. Mustafa KUTLU
İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
PDR Anabilim Dalı
Malatya
e-posta: mustafa.kutlu@inonu.edu.tr